TORNIO-
MUONIO-
JOKI-
SEURA
ry

Yli 30 vuotta

MEÄN VÄYLITTEN JA IHMISTEN PUOLESTA

Maa- ja metsätalousvaliokunta

mmv@eduskunta.fi

Ympäristövaliokunta

ymv@eduskunta.fi

Turtola 10. syyskuuta 2018

Jokiseura eduskunnalle YKP:n toimeenpanolain 1048/2016 muuttamisesta

MMM pohjusti YKP:n toimeenpanolakia HE 103/2016 vp seuraavasti: "*Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) III osasto sisältää unionin yhteisen kalastuspolitiikan, joka on Euroopan unionin kalastuksen ja vesiviljelyn hallintoväline. Koska kalat ovat liikkuva luonnonvara, niitä pidetään yhteisenä omaisuutena, joiden käyttöä koskevat yhteiset säännöt.*"

Lohenkalastuksen yhteiset säännöt on säädetty YK:n Merilaissa, joka määrää siitä, miten luonnonlohikantoja ja niiden kalastusta on hallinoitava. Itämeren lohenkalastuksessa tulee noudattaa YK:n Merioikeusyleissopimuksen V osan 66 artiklaa (UNCLOS art.66), jonka jokainen jäsenmaa on ratifioinut. Lisäksi on otettava huomioon, että lohenkalastusoikeus Ruotsissa ja Suomessa on EU:n perusoikeuskirjan ja kansallisen perustuslain turvaamaa yksityisen rannanomistajan oikeutta, jota EU:n sekä Ruotsin ja Suomen valtioiden tulee kunnioittaa ja näitä oikeuksia kansainvälisesti puolustaa.

Lohistrategiassa määritettiin selvitettäväksi lohenkalastuksen oikeudellinen perusta kansallisessa ja kansainvälisessä lainsäädännössä. Niitä ei ole tehty. Lakia säädettäessä poikettiin vakavasti kansallisesta lohistrategiasta. Lohistrategiassa sovittiin pitkän keskustelun jälkeen lohenkalastuskiintiöiden **EI-siirrettävyydestä**.

Kun ei-siirrettävyydestä sovittiin, niin jokainen tiesi, että samalla sovittiin lohen sekakantakalastuksen asteittaisesta lopettamisesta, kuten muualla maailmassa on jo tehty. Mikäli lohen kalastamista ruokakalaksi ylipäätään pidetään tavoiteltavana, olisi kalastus huomattavasti kustannustehokkaampaa ja biologisesti kestävämpää kestävän lohikannan jokikalastuksena. Lohen rannikkokalastus on sekakantakalastusta. Siirrettävyys johtaa lohenkalastuksen keskittymiseen eteläisille merialueille kauas Perämeren alueen luonnonlohien kutujoista.

YKP:n toimeenpanolailla 1048/2016 Suomen kansallinen lohikiintiö jaettiin vastikkeetta merikalastajille rahanarvoisiksi optioiksi. Siirrettäviä lohenkalastusoikeuksia voidaan myydä, kuten MMM hallituksen esityksessä HE85/2018 vp nyt kertoo: "*Vuonna 2017 tehtiin 44 kpl Itämeren pääaltaan ja Pohjanlahden lohikiintiötä koskevaa siirtoa yhteensä 3 418 lohen edestä, mikä muodosti n. 13,5 prosenttia koko Manner-Suomen kiintiöstä.*" Toisin sanoen siirrettävät lohioikeudet ovat nyt niiden haltijoille omaisuutta.

Lakia valmistellessaan MMM ei pyytänyt lausuntoa esimerkiksi Tornio-Muoniojokiseuralta. Lakiin jäi valuvikoja. Ministeriön elinkeinokalatalous teki siirrettävyyden keskeiseksi elementiksi kalastajakohtaisiin lohikiintiöihin. Kun laki on asetettu oikeusvoimaltaan kalastuslain yläpuolelle, niin kyse on enemmästä kuin toimeenpanosta. Ei ole hyväksyttävää, että asianomistajia ei kuultu lakia valmisteltaessa. Kun toimeenpanolaki nyt on avattu, samalla on syytä korjata lakiin tulleita valuvikoja.

Anadromisena kalana lohi poikkeaa täysin merellisistä kaloista. Lohi on jokien kala, joka määritellään yksiselitteisesti YK:n merioikeusyleissopimuksella 50/1996. Suomessa se säädetiin voimaan lainsäätämisjärjestyksessä ja hyväksyttiin 20 kesäkuuta 1996 annetulla lailla 524/1996, jonka myötä merioikeusyleissopimuksen V osan 66 artikla 'Anadromiset kannat', ns. *kutuvaltioperiaate,* tuli Suomessa voimaan 21 heinäkuuta 1996. Tornio-Muoniojokiseura on toiminut johdonmukaisesti kantakohtaisen lohenkalastuksen puolesta.

Kalastuskomissaari Maria Damanakin, Eduskunnan ja Jokiseuran vetoomusta merilain 66 artiklasta johtuvien määräyksien huomioon ottamiseksi ei ole noudatettu, vaan MMM hallinnoi lohenkalastusta merellisten kalojen tavoin. Kansalliset lohikiintiöt määrätään päältä merelle. MMM ei ole halunnut luoda menettelyä, jossa vaelluskalojen pyynnin kohdentamista olisi käsitelty, vaikka lohistrategiaan kirjattiin selvitettäväksi "*lohenkalastusmuotojen taloudellinen analyysi ja kantakohtaisen kalastuksen biologiset, taloudelliset ja sosiaaliset vaikutukset*". Merkkiäkään siitä, että selvityksiä aiottaisiin tehdä, ei näy.

MMM haluaa stabiloida lohen sekakantakalastuksen merellä mahdollisimman korkealle tasolle. Uuteen kalastuslakiin 379/2015 säädettiin: 4 § Määritelmät, Tässä laissa tarkoitetaan: 2) "*kalakannalla samanaikaisesti samalla alueella elävien samaan lajiin kuuluvien kalayksilöiden joukkoa*". - Eduskunnan ei pitäisi asettaa laiksi sellaista, joka on biologian ja muun lainsäädännön vastaista. Itämerellä on vielä lähes 30 luonnonlohikantaa, joista suurin osa niin heikkoja, että ne eivät kestä minkäänlaista kalastamista. Väärällä lailla sukupuuttoon tappaminen tehdään hyväksyttäväksi.

Lakiesityksen pääasialliseksi sisällöksi kerrotaan tavoite "*Suomen kalastuskiintiöiden lisämäärien hyödyntämiseksi*" ja "*Kiintiöjärjestelmän täydentäminen mahdollisuudella ylittää Suomen kalastuskiintiöt ja toimijakohtaiset kalastuskiintiöt enintään kymmenellä prosentilla antaisi lisäjoustavuutta järjestelmään ja nostaisi Suomen kalastuskiintiöiden käyttöastetta.*"

Tämä tarkoittaa merialueen etuoton kasvattamista ja lohenkalastuksen siirtämistä eteläisten merialueiden ja Ahvenanmaan etuoikeudeksi, mikä käytännössä tarkoittaa yhä vähemmän lohia kotijokiinsa. Toisin sanoen merikalastajien oikeutta Tornionjoen ja muiden Perämeren jokien luonnonlohiin lisätään jokialueiden kalastusoikeudenomistajien oikeuksien pienentämisen kustannuksella.

Kun laki nyt avataan, niin varovaisuusperiaatteen vuoksi samalla tulee säätää siitä, että käyttämätöntä lohikiintiötä ei siirretä seuraavalle vuodelle, vaikka EU-säännöt sen sallisivat. Siirrettävä lisäkiintiö kohdistuu tuleviin ikäluokkiin, joiden kalastuksesta ei ole tieteellistä neuvoa. Lohta ei pidä kirjata muun kuin kohdelajin kalastuskiintiöön, eikä tällaista mahdollisuutta edes yhdeksän prosentin edestä tule olla lohen osalta laissa.

Lakiesityksen toisena tavoitteena on saada kontrolliin ja merkinnän piiriin "jokialueelta" kaupallisessa kalastuksessa pyydettyjen lohien ensimyynti. Esitys vaikuttaa eriskummalliselta, sanottiinhan alkuperäisen lain perusteluissa: "*Jatkovalmistelussa kaikki lohen terminaalikalastusalueet on otettu huomioon saalishistorian laskentaperusteissa*". Kenellekään ei varmastikaan tullut mieleen, että terminaalin perukalta merkitsemätöntä ja kiintiön ulkopuolista lohta tulisi markkinoille. Kiintiön kiertäminen pitää totaalisesti estää.

Lausunnon antamista "jokikalastuksen" suhteen vaikeuttaa se, että lausuntopyynnössä ei ole kerrottu kuinka pitkälle jokialuetta määräykset aiotaan ulottaa, eikä sitä, missä ministeriö katsoo jokialueen ja merialueen rajan sijaitsevan. Vaikka toimeenpanolain oikeusvoima ylittää kalastuslain, sillä ei pitäisi voida määrätä kalastuksesta muualla kuin sillä alueella minkä unionin yhteisen kalastuspolitiikan perusasetus kattaa. On epäselvää antaako YKP:n 1 artiklan b-kohta esitettyyn menettelyyn toimivaltuuden. Mikäli toimivaltuus ei riitä, niin lohien merkintävaatimus tulee säätää **kiduskansien** merkintäpannoin muun normiston avulla.

Kun esityksessä ilmiselvästi tarkoitetaan merialueen kaupallisia kalastajia, niin kyseiseltä jokialueeksi kutsutulta alueelta pyydetyt lohet on sisällytettävä kansalliseen lohikiintiöön. On varmistettava, että "jokialueelle" myönnettäviä tunnisteita ei käytetä merellisen kalastuksen lisäämiseksi. Kaikki kaupallinen lohisaalis on laskettava kansalliseen lohikiintiöön, kun se on kalastettu merenpinnan tasolta, merellisiä aluksia käyttäen, kaupallisten kalastajien toimesta. Jokiseura esittää lain palauttamista valmisteluun ja sen muuttamista lohistrategiassa sovittujen linjausten mukaisiksi.

Tässä yhteydessä on syytä todeta se tosiasia, että kalastajakohtaisiin kiintiöihin perustuva järjestelmä yhdistettynä rannikkokalastuksen varhennukseen leikkaa isojen kutulohien vaellusta jokiin. Lähes kahdella kuukaudella varhennettu kalastuskausi vaihtoi emolohet elinkeinokalastajien saaliiksi ja yhden merivuoden kossit jokiin. Mikään kanta ei kestä sellaista kalastusta. Emokalat joutuvat sekä saaliiksi, mutta ne myös vaurioituvat ja niiden vaellus pysähtelee rysien aitaverkkoihin, jotka samalla tarjoavat hylkeille hyvät apajat.

Jokiseura ei tue MMM:n esitystä Suomen kalastuskiintiöiden lisämäärien hyödyntämiseksi. Esitetty monimutkainen kiintiöiden ylityksillä pelailu varmasti lisää kalastusta, mutta ei ole tätä päivää. Siinä haukataan huomisesta ja menettely on varovaisuusperiaatteen vastaista. Lisäksi se lisää hallinnollista taakkaa toisenlaisista arvioista huolimatta. Jos kikkailulla saadaan pieni lisähyöty merikalastukseen, tappio joella on moninkertainen.

Kunnioittavasti

Kalervo Aska, pj.
Tornio-Muoniojokiseura ry

jokiseura@tornionjoki.fi
www.jokiseura.fi